

مکتبہ انوار الہدیٰ

ادبی و سیاسی رسالہ اسبوعیہ در

۳۱ نجی سنہ

۲۸ رمضان ۱۳۲۹

پنجشنبہ

جزو عدد : ۱۱۴

ژان ژاق روصونك بعض ملاحظاتی

خاطر گزده اولسون که کشی بر انسان یتشدر مکة قالقشمازدن اول کندیدی
بالذات انسان اولمش اولمیدر . و آخره تکلیف ایده جکی مثالی کندندن بولمیدر .

*

هردرلو احسان نقدینک فوقده اويله مؤثر و مفید وسائط وارد که حکمی
دائم و تأثیری انسانیت طور دتجه پایداردر . نه قدر بیچاره لر و در مانده لر وارد که
صدقه دن زیاده تسلی به محتاج در لر . نه قدر مظلوم و بیگناه وارد که پاره دن زیاده صحابت
و حمایت آنلرک ایشنه یارار . بری بریله بوزیشانلری بارشدرک ، نزاعی محکمه یه
دوشورمیک ، اطفالی وظیفه لرینه ، پدرلری عفو و عاطفته دلالت ایدک ، ایکی
قرداش آره سنده میراثک . موجب اولدینی تنازعی رفع ایله انسانیتک تزیینه
میدان ویرمیک ، مناسب اولان تسکح و ازدواجی ترویج و مناسب اولمیان منعه
غیرت ایدک که مصادر اولاد ، خلقاً و خلقه مزدوج بولمش اولسون ، بر وقتکی
رومالیرک ازدواجی و آندن حاصل اولان اولادی گبی . کندی قصیراتکزدن
طولانی بشقه لرینه گوجنمکدن ایسه خطا لرکزی تأمل و تصحیح ایدک ، تا که بشقه
دفعه یه او خطایه دوشمامک صنعتی اوکرشم اوله سگز .

*

بلاغت صحیحه ایله قوت روحه دلالت ایدن بلاغت صوریه یی صباوتده تفریقدن
مشکل برشی یوقدر . وهله نظرده بوا یکی حد منتهانک علامتلی تا بو مرتبه
بری برینه مشابه اولمق غریب گورینور . ولکن بویله اولمق لازم کلور . زبرا
بر یاشده که انسانک هیچ بر فکر صحیحی یوقدر ، ذکامی اولان ایله اولمیانک
بیننده کی فرق شوندن عبارتدر ، که ایکنجی ، یعنی ذکامی اولمیان بوش فکرلری

قبول ایدر ؛ و برنجی او فکری اوایل بولوب هیچ برنجی قبول ایتمز . برنده کوریلان عدم قابلیت حالی حماقه مشاهد . و دیگرینه هیچ برنجی اویماز . بونلری یکدیگرندن تفریق ایدن علامت مجرد تصادفه ظاهر اولور ؛ یعنی ایکنجی به قابل اولدینی افکاری القایتمکه بر فرصت دوشر اما دیگری زرده اولسهینه اودر . کنج (قانون ۱) صبی ایکن خانه سنده بدلايه بگزردی . آز سوبلر و عنادجی ایدی . ایشته آنک حقنده ایدیلان حکم بوندن عبارتدی . (سیللا نک ۲)

۱ [قانون ، رومالیردن صدق و استقامت و حجت و صلابت ابله معروف بر وطنپرورد . میلاددن ۹۳ سنه اوّل دنیایه کلدی . هنوز ۱۴ یاشنده ایکن برگون عمی آتی سیللانک سرابنه کونورمشدی . مسافر سالونه کیرنجه سیللانک حکمیله کسيلمش و قان ابله آلوده اولمش برطاق باشلری بر سفره اوزرنده گورمسيله قانون هیجانه کلرک برخنچر ایستدی ؛ و رومانی بوظالمک اُلندن خلاص ایتمک تلاشنده بولندی . اوزمانه قدرکندیسندن حلم و سکوندن بشقه بر حرکت کورلماش ایکن بووضع قهرماندن حیرته کلان عجبه سی ، آنک ایلروده بیوک بر آدم اوله جغنی استدلال ایلدی . فی الحقیقه قانون ایلروده متصف اولدینی اخلاق علویه بی اظهار ابله یکانّه دوران اولمشدر . حکومت مطلقه نک وطنه مضر اوله جغنی بیلدیکنندن ازدل و جان جمهوریتک حمایتی التزام ایتمشدی . حتی سزارک مجبول اولدینی حرص اقبال الجاسيله فرصتی دوشورده رک حکومتی غضب ایتمک افکارنده بولندینی قرائن خالندن کشف ایتمکله سزارک (غول) ایالتنه نصی مسئله سنده جمیع قوتيله مخالفت گوستردی . (پومپه) نک قتلندن صکره روماده طولایه بیلدیکی جمع قلیل ابله (سزار) . مقابله صددنده بولندی . فقط عسکری مغلوب اولغله کندیسى دخی طوتلمق اوزره ایکن وطنک حریتی اُلدن کتدکدن صکره یشامغی نفسنه لایق کورمیه رک قلمنجی قارننه طایادی . و کندیسى اوستنه بر اقوب نفسی تلف ایلدی . ایشته حقیقی وطن پرور . ایشته خاتمه عمری شایان غبطه برار .

۲ [روما جنرالرندن مشهور بر جباردرکه میلاددن ۱۳۷ سنه اوّل طوغدی ۷۸ سنه اوّل وفات ایتدی . هنگام ریاستنده طریزون حکومتی اوزرنه عسکر چکمشدی . بصره ده رقیب اولان (ماریوس) ک روماده طرفدار تدارکیله هوادارلرندن بر قانچى اعدام ایتدیردیکی مسوعی اولغله ، همان رومیایه عودت و بر قاج محاربه دن صکره خصمیرنه غلبه ایلدی . و ماریوس طرفکیرانندن ۱۳ جنرال ابله ۷۰۰۰ اسیری و اهلایدن ۵۰۰۰ کشتی میسدان عمومیده اعدام ایتدیررک حکومت مطلقه بی اعلان ایلدی . بوجهته ایکی سنه رقیب و اغیاردن خالی اوله رق حکومت سوردکدن صکره مجبول بر سیله ازوایه چککدی . و برسنه مرورنده وفات ایلدی .

مسافر اوطه سنده گور میخه همی دخی آنک نه اولدیغنی آکلایه مدی . اگر بو اوطه یه گیرماش اولسه ایدی ، تاسق بلوغنه قدر بلکه اوطون حکمنده بر آدم اوله جغنه حکم اوله جق و اوله طانیلوب کیده جک ایدی . اگر (سنزار) معمر اولسه ایدی احتمال قاتون ایچون الی آخر الایام مجذوب و موسوس معامله سی ایدیلوردی . حال بوکه قیصرک افکار مضره سی هر کس دن اول (قاتون) کشف ایتشدی .

*

چو جق لری مشغول ایتکه مناسب اولان یالکیز گوز ایله تحصیل اوله جق شیلردر دیورلر . واقعا مجرد گوز ایله تحصیل اولور بر علم وار ایسه بو ادعا طوغری اوله بیلور . لکن بن هیچ اوله علم بیلورم .

دها تحف خطالردن بریده چو جق لره تاریخ تعلیم ایتکدر . تاریخ بر مجموعه وقوعات اولمغله یالکیز ادراک ایدمه یله جکلری مرتبه ده در ظن اولور . لکن شو : (وقوعات) گله سنه نه معنی ویریلور ؟ ظن اولور می که وقوعات تاریخی بی تقرر ایتدیرن اسباب و روابط قولایجه ادراک اوله بیلور ؟ و آندن چو جق لره ذهنلرنده سهولته افکار تشکل ایدر ! ظن اولور می که وقوعات صحیحاً ادراک آنلرک اسباب و آثارندن آیریلور و بونلردن بری بیلیرک ، دیگرینی یلک قابل اوله جق قدر تاریخک معقولانه تعلقی یوقدر . اگر انسانلرک افعالنده یالکیز حرکات ظاهره و جسمانییه باقیورسکیز تاریخدن نه اوکر نه جکسکیز ؟ هیچی هیچ !

*

پدرلر ایستیرلرکه چو جق دها گوجوک ایکن مطیع اولسون ، بو ایسه بیودیکی وقت چو جقک هر سوزه اینانور و هر کسه آلدانور اولسنی ایستیکدر . چو جغه متصل دیرلرکه : (بنم سندن ایستیدیکم شیلرک جمله سی سنک فائده ک ایچوندیر . لکن سن آنی آکلایه جق راده ده دکلک . بنم ایستیکلری ایستریاپ ، ایستر یایچه ، کاری ده ، ضرری ده سکا عاندر) .

ایشته چو جقنی عاقل ایتک نیتیه ، بابالر و یا مربیلر طرفدن سویلنان شو اعلا ! سوزلر بر کون گلوب آکا جنوبی اتخاذا ایتدیرمک ، یاخود طوزاغنه

دوشورمك ایچون بر دلی ، یاخود حیلہ کار بر بوش بوغاز ، برغام ، بر وهام
حریفك آنك اوزرینه نفوذ و غلبه سنی حاضرلمش اولورسکیز .

ملاحظه

روصونك بو مطالعه سی نه قدر طوغریدر . هله اهالی شرقیه بو تربیه معکوسه دن نه قدر
متضرر اولمشدر و آلاکن اولقمده در . خصوصاً عادات و عنعنات الجاسیله ، قدرك کندیلرینه
تخصیص ابتدییکی نعم خاصه احکامندن اولقی اوزره بر زمان مملکتک و ملتک رأسنده بولنه جق
یعنی حکمدار اوله جق شهزاده لرمزك بر طاقم جاهل ، غافل ، حاصلی هر درلو خواص آدمیت
و مزیتدن راجل لالالر ، مریبلر ، خادملر ، انسان قباقتنده حیوانلر ، حتی حیوانلر بیله
موجب شنار اوله جق مشاورلر آلرینه بر اقلیمی یوزندن مملکتلر نلر ، نه بلالر ، خلق
نه ظلملر ، نه حرمانلر گورمشدر .

بو حریفلردرکه طبیعت بشرده مرکوز اولان خصلت تحکم و تبحر شهزاده لرمزده
انبساط و ازدیادینه خدمت ایتمش و خلقه شفیق اولغه بدل خلقه مضر اوللرینه بادی اولمشدر .
بر نسلرمزدن ماعدا بر وقتلر اولاد اکابرمنز دخی بو مریبلر ، بولالارک سائقه شأمیله
خلقک و مملکتک باشنه بلا اولمشلردر . آنلرده کندیلرنده بر خاصه امتیاز تصور ایتمشلردر .
چونکه اولیله تلقین اولمشلر ، اولیله تلقی ایتمشلردر . دائماً کندیلرینی طبقات ماسک الک
بوکسک مرتبه سنده عداغشلر ، یعنی حکمدارله خلق آره سنده حاضر مقام شرف اولدقلرینه قائل
اولمشلردر .

جهل و نادانی ایسه خلقی عما ایچده بر اقدیغندن کندی مزیت و مرتبه لینی ادراک
و مشاهده ایدمه مامشلر و اکابر ایسه کندی سعادتلرینی خلقک ادامه جهلنده بولدقلرندن
آنلرک ممکن اولدیغی قدر نصاب علم و ادراکدن اوزاق قالملرینه چالشمشلردر .
ایشته اوروپا سیاست و مدیتیه شرق سیاست و مدیتیک اصلی بو تربیه آراملیدر .
انکاترده ۲۵۰ سنه اول قروموهل و فرانسه ده ۸۹ انقلابی احضار ایدن اصحاب
سعی وجدل حقوق بشری مجرای مستحقنه آنهاج ایتمکله اوروپا سیاستی بالکله تبدل ایدیه ده
واحیفا که شرق ، بیه اولکی شرق و ساکنانی ایسه حالاً همان جهل و نادانییه مستغرقدر .
باقیکز ایران نه حالده ، و بزنه حالده یز . ماوراءالنهرده کی حکومت اسلامیته ، و روسیه تک
تحت حکمنه گیرمش اولان بلادک سبب اقراض و استیلا سی هپ بو تربیه در .
جزایرک ، طونسک ، مصرک ، سودانک گوردیکی استیلالر هپ بو تربیه تک نتایج
حاصله سیدر .

نهایت قاسک گرفتار اولدیغی حالت انقسام نه گبی بر علنک نتیجه سیدر . هپ بو تربیه تک
دکلی ؟ بز واقعا بوگون مالک مشروطیتیز ؛ عجا لایق مشروطیتیز . ایشته نه زمان بولیافته
اثبات استحقاق و صحابت ایدرسه ک اوزمان مملکت قورتیله جقدر . اوده تربیه مزه ،
انسانلغه لایق بر شکل ویرمکله اولور .